

Anecdolari

Els Canyonas, Ferran el Catolic i la pesta

La història que a continuació us explicarem té relació amb un dels fets més lamentables que ha patit el poble de la Roca al llarg dels segles. Ens estem referint a la pesta que mermà, entre el 1650-54, un 80% de la població de la Roca. En aquest primer article ens concentrarem en la família Canyonas, doncs un dels seus membres ocasionà un fet històric lamentable.

El 7 de desembre del 1492 el rei Ferran el Catòlic sortia de la Capella de Santa Agueda, al Palau Reial, i es disposava a baixar l'escalinata que condueix a l'actual Plaça del Rei, a Barcelona. Pels voltants s'agombolava gran quantitat de gent. Un dels molts que allà hi estaven era en Joan Canyonas, veí de la Roca del Vallès. En apropàr-se-li el rei, Joan Canyonas li donà una forta coltellada entre cap i coll. Inmediatament els soldats varen agafar presoner en Joan Canyonas. Els metges i cirurgians reials va curar la ferida del Rei i el salvaren d'una mort segura. L'agressor no tingué la mateixa sort, doncs fou condemnat a una horrible mort. Lligat a un pal fou posat dalt d'un carro i a mesura que era passejat pels carrers de Barcelona el mutilaren. En arribar al Portal Nou «lo lapidaren e meteren foc, lo qual ab los trossos de l'home sentenciat que estava en lo castell, fou tornat pres cendra».

El motiu de l'atemptat és clar. Era una època on els remenses estaven en contra de les disposicions preses pel rei. Creien que els seus interesos havien estat perjudicats i, per això, es van agafar la justícia pel seu compte. Hom pensa que en Joan Canyonas era la punta de iceberg de la conspiració contra el rei. Altres sospiten

que era boig. Ambdues versió poden ésser certes. En resum, el fi d'aquell atemptat fou revindicar l'injustícia dels poderosos vers el poble.

Can Canyonas ó Can Sant Joan patí durant la pesta un durcop. Gràcies al Llibre d'Obits, conservat a la parròquia de Sant Sadurní, podem seguir el relat dels fets ...

A 4 de Setembre de 1652 morí Margarida Canyonas sens rebre mingun sacrament. Avia alguns dies, sis dies, estava malalt ab febra, nos sap lo mal tingué, se indica morí que la escanya la mare. Me enviaren a cercar, quan morí. Com lo contagi avia regnat y per llevar suspita la enterraren de nit en lo sagrat uns soldats.

A 18 de Setembre morí Bonaventura Canyonas (fill de Joan Canyonas y de Margarida Canyonas) de contagi ab vertola sota la xella. Avia sis ho set dies que sa muller restava encontrada, tenien temor que lo contagi nols vingues dels soldats, pero vingueren a col·legir que un fadrinet que avian llogat, als cap de alguns dies que fonch morta la sobredita Margarida Canyonas, que avia estat a Vilalba que hi avia molt agressat lo contagi, segons lo dit fadrinet o vingue dir, que menjava ell del que els encontrats deixaven i mai se li apegava lo mal. Lo dit Bonaventura confessa y no feu testament sino una memoria que la remetia a son pare per quant faria testament y lo dia abans se senti encontrat son pare ab dos granets blanchs que eren corboncles, li digui que tindria treballs y ques prepares perque y era anat per confessar sa nora. Lo endema com hi torni pensant que pare y fill confessarian y disposarian llurs coses, sols isque lo fill y despres fiu avisar lo vell; feu de

resposta a la dona quels governava que ya sabia ell lo que li convenia. Als 20 de dit morí lo vell al vespre, me avisaren casi a toch de avemaria que Canyonas me demanava, digui que hi aniria demati. Volgui dir missa y despres esmorsar, per esser la casa lluny en lo Mas Company Demunt y per esser mal tan maligne, pensant que no aurian pres temps tant limitat alli de hont avia tingut tant temps. Com hi arribi me digue la dona que devia aver algun parell de ores que era mort y parla fins als ultims. Dit dia morí una neta sua de Bonaventura Canyonas y de Maria sa muller. No resta successió de dits Canyonasos. Morí dita minyona antes de Joan Canyonas son avi, que axi ho ha dit mitjançant iurament Maria Poch olim Prats que troba present a la mort de tots los quatre Canyonasos: ço es de Margarida Canyonas, Bonaventura Canyonas, Joan Canyonas y la minyona llur filla y neta respectiva, quels governa a tots. (1)

Els Canyonas no foren els únics que van patir perdudes durant la pesta. Altres famílies roqueroles és van veure mermades a causa d'ella, però de tot això tindrem temps de enraonar en posteriors articles.

Cèsar Alcalà

Gerent del Patronat M. de Cultura

1. Vocabulari:

Vértula: Verola contagiosa i maligna, caracteritzada per una erupció cutània de pústules que fan crostes.

Encontrada: Persona trabada amb contagi. Contagiada.

Agressat: Saber a agràs, s'havia posat aspre, sinònim d'agreujar.

Olim: Abans dit/a.

Secció Heràldica

AMAT: Llinatge català. L'origen es remonta al Comte d'Ampuries. L'any 1702 Josep Amat Planella y Desplan fou nomanat Marqués de Castellbell.
Escut: En camp de gules un braç nu de carnació sortint d'un nubol fix en el flanc sinistre empunyant una espasa nua de plata; tallat d'azur amb tres faixes onejades de plata. Bordura componada de plata i gules de setze peces.

CUNÍ: Llinatge català. També Conill o Cunill. Del llatí Cuniculus.
Escut: En camp de plata un conill de sable o en camp d'azur un conill de plata.

PARADELL: Llinatge català. També Paradells. Deformació de Pradell, diminutiu de prat. Del llatí Pratellum, significa prat petit.
Escut: Partit: 1º en camp d'or, una font en forma de torre, i 2º en camp de gules, dos lleons d'or, que sostenen

un globus d'azur, e inscrita en el centre del globus una creu de gules.

SOLÀ: Llinatge català. Va probar noblesa a l'Ordre de Santiago l'any 1697. Escuts: Cuartelat: 1º i 4º tres estrelles; 2º un lleó andarec; 3º dos troncs d'arbre arrancats i embroncats de sabre i bordura en aquest quartell amb cadenes. En azur un sol d'or. En gules un castell d'or.

Font: Nobiliario Español de Atienza